

Doe-het-zelf wandeling De ezels van Schaarbeek

De wandeling begint en eindigt bij het metrostation 'Kruidtuin'. Reken op anderhalf uur stappen.

Kruidtuin

© OPB

Het **metrostation Kruidtuin (1)** is wel erg groots aangelegd. Vanaf het perronniveau klim je via eindeloze roltrappen en ruime tussenverdiepingen naar de begane grond. De oorspronkelijke plannen in de gouden jaren van groei en optimisme voorzagen een dubbelstation, waar de huidige lijn door een noord-zuidas onder de Koningsstraat zou gedwarst worden. Later werden die plannen definitief naar de schroothoop verwezen, maar het station was er klaar voor.

Stap bovengronds nog even door tot bij het ruime kruispunt, de Schaarbeeksepoort. Niet helemaal terecht, want die middeleeuwse stadspoort stond enkele tientallen meters lager, langs de huidige Kruidtuinlaan. Die laan voert je blik langs de onlangs vernieuwde, kolossale Finance Tower via de afgeschuinde Dexia Tower bij het Rogierplein naar de imposante Basiliek van Koekelberg, kilometers verder. Dan begrijp je ook meteen de bijnaam die de socialisten gaven aan het torengebouw van de P&V Verzekeringen, vlakbij naast de metro-uitgang: de "Basiliek van de toekomst" keek laetdunkend neer op de "Basiliek van het verleden". Met dit kantoorgebouw realiseerde de Antwerpse architect Hugo Van Kuyck in 1957 de eerste gordijngevel in glas en aluminium van de hoofdstad. Net op tijd om de duizenden Expo-bezoekers te overtuigen van de moderniteit van de stad.

Steek over tot aan de tramhalte. De straat met de tramsporen is de Koningsstraat, ook al een kilometerlange as die in verschillende fasen ontstond tussen 1770 en 1887, vanaf het Koningsplein in de binnenstad (het witte

torentje links in de verte) tot aan het station van Schaarbeek ver voorbij de Koninklijke Sint-Mariakerk met de imposante koepel die de straat aan de noordzijde, rechts dus, lijkt af te sluiten. De straat is een onderdeel van het Koninklijk Tracé dat het Koninklijk Paleis van Brussel verbindt met het Kasteel in Laken. Ze vormt tevens de ruggengraat van deze wandeling. Steek ze nu helemaal over tot bij de balustrade. Je kijkt uit over een park met een klassieke, geometrische structuur, de voormalige **Kruidtuin (2)**. Het serre-achtige gebouw rechts met groene daken en centrale koepel, de voormalige Orangerie, werd ingehuldigd in 1829 door koning Willem I, die ook zelf het initiatief voor de bouw ervan had genomen. De tuin werd in de loop van de twintigste eeuw door allerlei spoor- en wegenwerken steeds meer ingesnoerd. Uiteindelijk verhuisde de plantencollectie van de Kruidtuin naar Meise en bleef de site hier meer dan dertig jaar verweesd achter, tot in 1978 de Franse Gemeenschap er het culturele centrum Le Botanique inrichtte.

Aan de andere zijde van de Koningstraat, links van de P&V Verzekeringen, staan een paar boeiende gebouwen. Sinds 2005 betreft de verzekeringsmaatschappij Vivium samen met enkele luxeappartementen het donkerblauwe glazen gebouw op de hoek met de Brialmontstraat. Even verderop verbergt een kerkportaal met apostelbeelden een reusachtig neogotisch kloostercomplex. De Jezuïeten die er een eeuw lang woonden, hebben onlangs het pand verkocht aan een promotor die er een luxehotel wil optrekken, met behoud van de kerkruijmt.

Schuin tegenover die kerkingang kan je een trapje afdalen. Loop gerust de Botanique binnen en dwaal door gangen en zalen. Het programma is steeds indrukwekkend: muziek, theater, film en tentoonstellingen focussen vooral op multiculturele items. De cafetaria helemaal achterin beschikt over een aangenaam terras.

Keer terug naar de Koningsstraat, wandel ze verder op en kijk binnen in het **Bloom Hotel (3)** op nr. 250. In 2007 werd een aftandse hotelmastodont compleet heringericht. Jonge kunstenaars uit 22 landen schilderden 287 fresco's in de kamers, en de restaurant- en receptieruimte kreeg een uitgesproken design-look. Een ontgoocheling voor James Joyce-fans: Bloom verwijst niet naar de held uit Ulysses, ook al verbleef de auteur in 1926 een week in Brussel, maar gewoon naar 'bloeien' en 'bloesems'. Van daar wellicht de opvallende keuze voor groen.

SD Worx

© OPB

Op nr. 284, op de hoek met de Sint-Franciscusstraat, staat een art deco-gebouw met een opvallende gele lichtzuil. Architecten uit het interbellum hielden van zulke verticale kolommen waardoor het 'ware' licht over de mensheid kon neerdalen. Het voormalige kantoorgebouw van de Rotterdamsche Verzekeringen Sociëteit (RVS) uit 1936 werd met veel liefde gerestaureerd voor de firma **SD Worx (4)**. Achteraan werd er een nieuwbouw toegevoegd. In de verbinding tussen beide gebouwen, enkele stappen lager in de Sint-Franciscusstraat, zit een glasraam verborgen. Het werd ontworpen door Ever Meulen, bekend van de tekeningen voor het weekblad Humo vol fifties-nostalgie.

Verderop langs de Koningsstraat pronken enkele statige herenhuizen, waarvan enkele dringend aan renovatie toe zijn. Op nr. 294 woonde de Italiaanse operacomponist Puccini toen hij in 1924 behandeld werd voor keelkanker, met fatale afloop. De uitvaartdienst vond onder grote belangstelling plaats in de Sint-Mariakerk, maar begraven werd de schepper van Madame Butterfly in Toscane. In een herenhuis aan de overzijde, op nr. 241, wordt de liefhebber van jazz en wereldmuziek verwend. Het Turks-Belgisch cultureel centrum draagt de naam **Sazz'n Jazz (5)** en doet de aloude jazzreputatie van Sint-Joost alle eer aan. Je kan er ook lekker eten, muzieklessen volgen en 's zomers in de tuin sculpturen bewonderen. Achter de opvallende, groene gevel van nr. 316 aan de overzijde schuilt een van de meest opwindende art nouveau-interieurs van Brussel. Het café-restaurant **De Ultieme Hallucinatie (6)** betreft er het herenhuis dat de heer Cohn, eigenaar van de Innovation, in 1904 door architect Paul Hamesse liet herinrichten. Je vindt er

stijlelementen die zowel verwijzen naar de Mackintosh-gebouwen in Glasgow als naar de Weense Sezession. In de voormalige tuin werd, met banken uit oude spoorwegrijtuigen, een stemmige brasserie ingericht. Maar, haast je, want eind 2009 sluit het restaurant waarschijnlijk zijn deuren.

Neem tegenover het restaurant de Cornet de Grezstraat, pal op de gemeentegrens tussen Sint-Joost en Schaarbeek. Op nr. 16 aan de rechterzijde nam de gemeentelijke reinigingsdienst van Sint-Joost onlangs een onopvallende maar erg geslaagde invularchitectuur in gebruik. Even verder bereik je de Haachtstesteenweg, een van de aloude wegen die vanuit Brussel in alle richtingen uitwaaierden. Vandaag is de steenweg het kloppende hart van de Turkse wijk van de hoofdstad. Sla linksaf. Door de straatdrukte, de winkels, kapsalons, reisbureaus, moskeeën en vooral de eethuisjes waan je je moeiteloos in Istanbul. Overal kan je je buikje vol eten tegen een heel schappelijke prijs. De snackbars serveren de Turkse variant van de pizza, in de klassieke restaurants vind je de Turkse evergreens aangepast aan de Belgische smaak. Op zaterdagavond is de couleur locale compleet: dan word je vaak vergast op buikdanseressen, erg geapprecieerd door de tafelende families.

Verlaat even het Turkse straatgewoel en neem de derde straat rechts, de L'Olivierstraat. Aan de rechterzijde ervan vind je, net voorbij nr. 18, rond een binnenkoer een sociale woonwijk, de **Cité de l'Olivier (7)**. De Schaarbeekse art nouveau-architect Henri Jacobs bouwde kort na 1899 dit ensemble van vijftig woningen. Later stond het model voor heel wat gelijkaardige projecten. Een eeuw geleden was Schaarbeek een absolute voorloper in sociale architectuur: Jacobs specialiseerde zich vooral in schoolgebouwen.

Keer terug naar de Haachtstesteenweg, sla rechtsaf en loop voorbij het pleintje, links de poort binnen op nr. 147. Het gemeentelijke **Kunstenhuis (8)** is geïnstalleerd in het voormalige buitenverblijf van een rijke lakenkoopman. Toen die dit neoklassieke pand in 1826 liet optrekken, bestond de hele buurt louter uit velden en boomgaarden, die de kriecken leverden voor het befaamde Brusselse bier. Afhankelijk van de tentoonstellingen die er plaatsvinden, kan je een blik werpen op het eclectische interieur. Achter het huis ligt een rustig tuintje met klaterende fontein.

Turkse restaurantjes

© Herman Ricour

Sint-Mariakerk

© OPB

Sla bij het verlaten van het pand rechtsaf, en onmiddellijk opnieuw rechtsaf richting het beboomde pleintje dat helemaal gedomineerd wordt door de imposante **Sint-Mariakerk (9)**. Merk je dat heel wat auto's en vooral minibusjes in deze omgeving een Bulgaarse nummerplaat dragen? Vaak lopen de passagiers op het plein rond. Hier vertrekken de informele pendels naar het moederland en kunnen al even informele arbeidsovereenkomsten afgesloten worden...

De bouwstijl van de kerk, opgetrokken vanaf 1845, is een allegaartje van romaanse, gotische en byzantijnse elementen. Tot de eerste behoren de halfronde aanbouwen bekroond door dwerggalerijen, tot de tweede de lichtbogen en pinakels die de koepel ondersteunen, terwijl de koepel zelf en het achthoekige grondplan dan weer een byzantijnse invloed verraden. Na jaren van verwaarlozing - de beruchte Schaarbeekse burgemeester Nols wilde op deze plek een kantoortoren neerpoten - werd het gebouw gelukkig gered en gerestaureerd.

Volg het trottoir naar rechts en loop pal achter de kerk, de Koninklijke Sint-Mariastraat in. In de verte sluit een imposant gebouw het perspectief van de straat af: het gemeentehuis uit 1884, waarmee Schaarbeek heel bewust haar autonomie ten opzichte van Brussel duidelijk maakte. Net voor het volgende kruispunt zie je rechts de **Hal- len van Schaarbeek (10)**. Deze voormalige overdekte markt uit 1901 werd, na jaren leegstand, door de Franse Cultuurcommissie omgebouwd tot concert- en evenementenhal. Een ijzeren gebinte overdekt de 3000 m² grote ruimte. Het onopvallende Italiaanse restaurant op nr. 22 - het heeft zelfs geen naam, vandaar Senza Nome - is zowaar de trotse eigenaar van een Michelinster. Beslist

een stuk democratischer is het ertegenover gelegen typisch Brusselse eethuis L'Âne Vert. De ezel in de titel verwijst naar de ere naam van de Schaarbekenaren, die het voorrecht genoten hun landbouwproducten, in de eerste plaats kriecken, per ezel naar de Brusselse markt te voeren.

Neem links de Grondwetstraat. Op nr. 7 zie je een afwijkende bakstenen gevel uit 1862. Die verbergt het oudste van de vele kunstenaarsateliers die Schaarbeek rijk is. Neem opnieuw linksaf de Poststraat. Steek de Paleizenstraat met de trambedding over en loop binnen in de passage tussen nr. 42 en nr. 42A, dus onder het gebouw van de Cocof of de Franse gemeenschapscommissie. Via een zigzagparcours beland je in een totaal onverwacht parkje, het **Koningin-Groenpark (11)**. Het is amper een halve hectare groot maar door het grote hoogteverschil (20m) krijg je een overweldigend ruimtegevoel. Een scherp contrast met de smalle dichtbewoonde straten van daarnet. Vanaf het terras naast een voorlopig nog leegstaande nieuwbouw - we dromen van een café - overschouw je het hele noordwesten van het Gewest, van de torens van de Noordwijk tot aan de Heizel en het Koninklijk Domein van Laken. De Schaarbeekse architect Philippe Serck transformeerde, met de hulp van de Vlaams-Brusselse tuinarchitect Erik Dhont, een vervallen kloostertuin tot een multifunctionele groene ruimte, in deze wijk geen overdreven luxe. Tezelfdertijd is het een passage tussen boven en beneden, een aangenaamere weg voor de vele pendelaars en studenten die 's ochtends vanuit het Noordstation de helling opklimmen. De zijmuren zijn zo ontworpen dat graffitispuiters geen kans krijgen.

L'Âne Vert

© Herman Ricour

Neptunium

© Herman Ricour

Loop door het park zigzaggend naar beneden. De uitgang leidt naar de Groenstraat. Voor je zie je in de verte de neoklassieke Sint-Jan-en-Nicolaaskerk. Die ligt aan de Brabantstraat, de bekendste Marokkaanse winkelstraat van Brussel. Vooral op zondag is het een drukte van belang. Voor heel wat Marokkaanse gezinnen uit andere steden, zelfs uit het buitenland, is winkelen in deze straat een favoriete zondagse uitstap. Via de Brabantstraat kan je snel het Noordstation of het Rogierplein bereiken.

Wil je echter terug naar de Kruidtuin langs nog zo'n onverwachte binnentuin, sla dan in de Groenstraat linksaf. Je dwarst de steile Dupontstraat en neemt vervolgens de volgende straat links. Ook deze **Hutstraat** gaat bergop (12). Dikwijls zitten bewoners op hun dorpel of spelen er kinderen op de rijstrook. De straat loopt immers dood. Maar als voetganger kan je achteraan rechts wel door. Het kasseiwegeltje bezit heel wat charme. Op het einde neem je, linksaf, de Hulpstraat naar boven, en dan weer rechtsaf de Poststraat in. Kijk even rechts in de Bergopstraat (what's in a name?). Al deze straatjes op de grens van Schaarbeek en Sint-Joost werden aangelegd in 1843 op het terrein van een voormalig Brussels godshuis en kregen een vrij eenvormige neoklassieke bebouwing. De linkerzijde van de Poststraat bestaat gedeeltelijk uit garages, tuiningangen, achterpoortjes en dienstbodewoningen. Het zijn de achterbouwen van de herenhuizen langs de Koningsstraat.

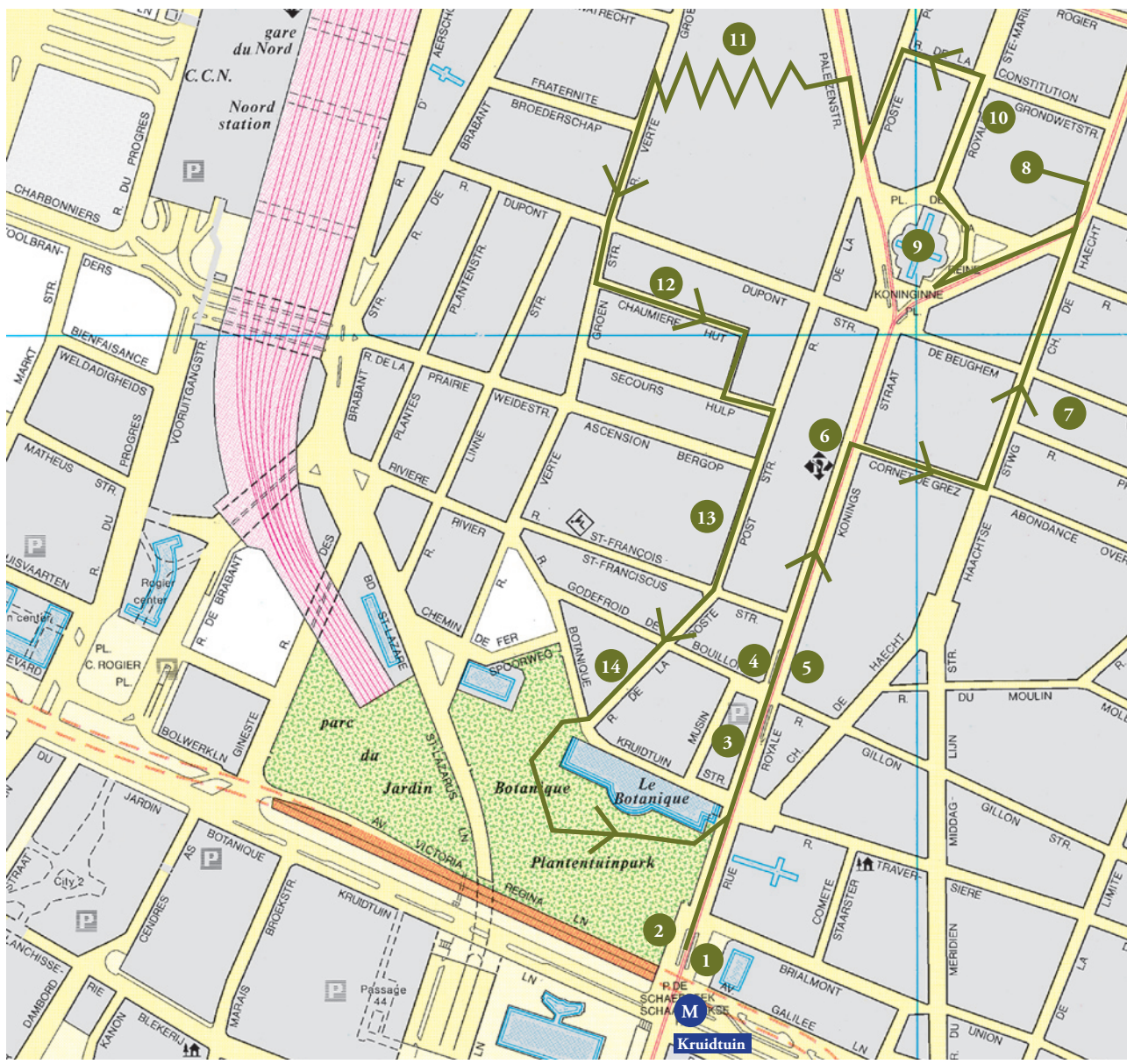
Loop net voorbij nr. 55, rechts tussen de zuilen binnen. Je belandt bovenaan de **Sint-Franciscustuin** (13). In samenspraak met de aangrenzende school ontstond een blijmoedige, kleurrijke binnenruimte met veel ludieke accenten, waarbij het hoogteverschil optimaal werd benut. Voorlopig is de benedentoegang nog ontoegankelijk. Keer dus terug naar de Poststraat, die even verder de Sint-Franciscusstraat dwarst. Kijk je deze straat bergafwaarts in, dan zie je voorbij het rode bakstenen sociale wooncomplex uit 1932, een geel bakstenen gebouw, het gaat om Neptunium, een van de mooiste zwembaden van het gewest.

Loop de Poststraat echter verder door. Het huis nr. 11 heeft witte en groene faiencetegels en draagt het opschrift '**In den ouden Martiko**' (14) met een voorstelling van een chimpansee die aan een boomtak slingert. De straat eindigt schuin tegenover een toegangspoort tot de Kruidtuin. Wandel binnen en beklim meteen links

de trap. Wandel verder linksaf door de tuin, in 1953-58 heraangelegd door de befaamde tuinarchitect René Péchère. De bronzen dieren die zowat alle hoeken sieren, dragen de signatuur van het kruim van de Belgische beeldhouwers van zo'n eeuw geleden. Loop naar de uitgang ter hoogte van de P&V-toren.

Dit is het einde van deze wandeling.

(versie 23/9/2009)

Elke maand een nieuwe doe-het-zelf wandeling op www.uitinbrussel.be.

Voor deze wandellussen deed Onthaal en Promotie Brussel (OPB) beroep op Brukselbinnenstebuiten.

Bruksel wil je de stad tonen, te voet, per bus, met de fiets of met het openbaar vervoer, en dit verder dan de toeristische neus lang is. Bruksel helpt je om je gedachten over Brussel te openen.

Meer info over OPB: www.uitinbrussel.be of tel. 02.227.18.18

Meer info over Brukselbinnenstebuiten: www.brukselbinnenstebuiten.be of tel. 02.218.38.78

Copyright Onthaal en Promotie Brussel ©